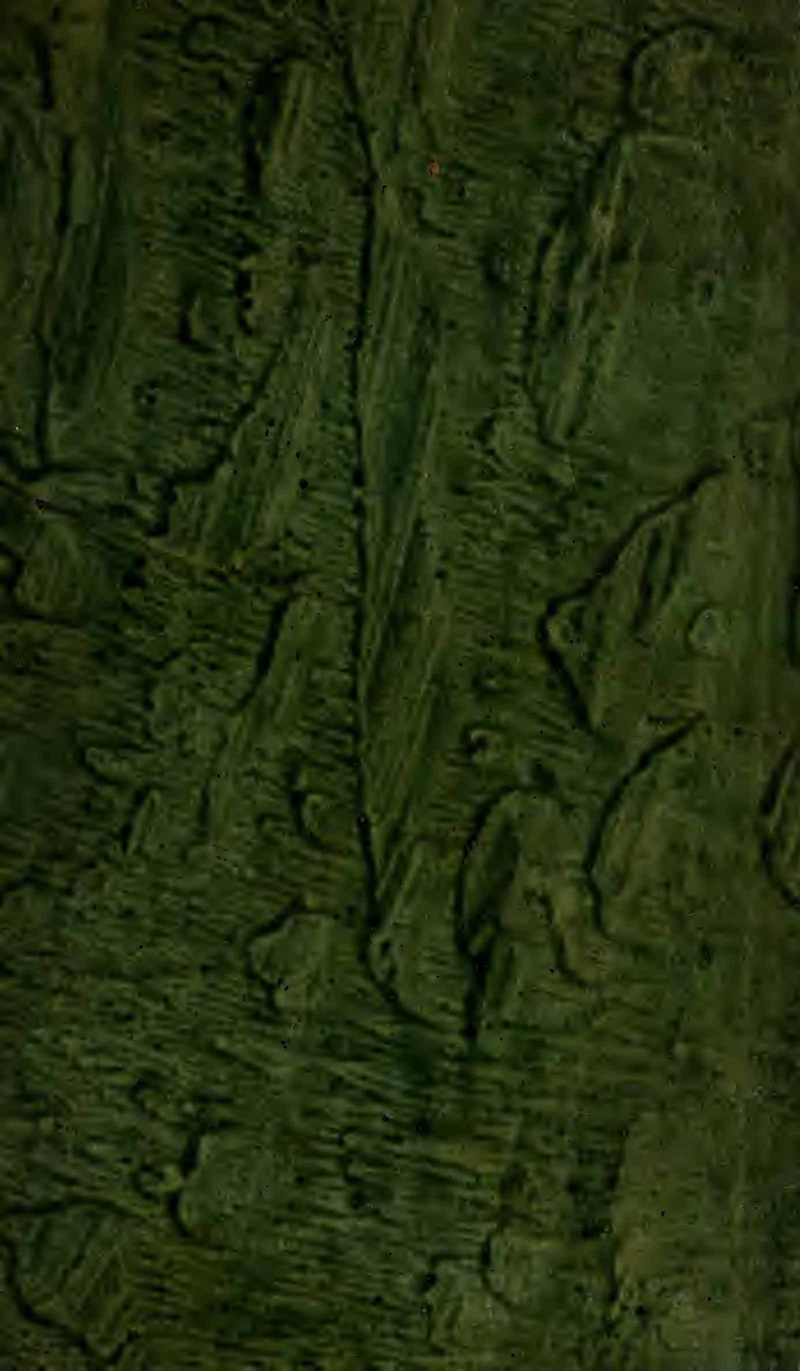
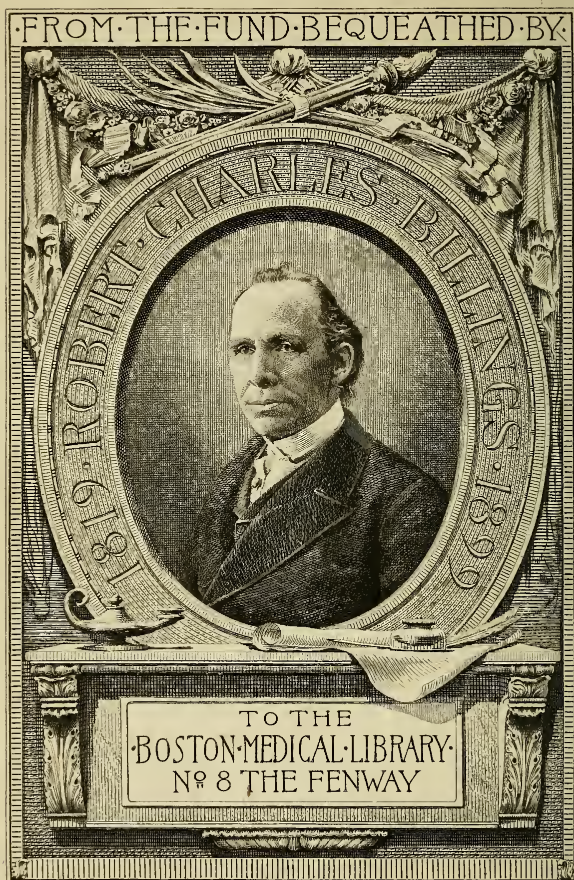

·FROM·THE·FUND·BEQUEATHED·BY·
1819·ROBERT·CHARLES·BILLINGS·1899
TO THE
·BOSTON·MEDICAL·LIBRARY·
Nº 8 THE FENWAY
S·L·S - 1903

PRAESTANTIAM
CHIRURGICES GRAECAE
SISTENS
MONUMENTUM.

Auctore

Ludovico Sakowicz.

PETROPOLI,
APUD CAROLUM KRAY.
MDIIIXXIII.

Печатать позволяется

съ тѣмъ, дабы до выпуска изъ типографіи представлено было въ Конференцію ИМПЕРАТОРСКОЙ Медико-Хирургической Академіи *семь* экземпляровъ сей книги, для разсылки оныхъ на законномъ основаніи.

Ст. Петербургъ, Маія 12 дня 1823 года.

ИМПЕРАТОРСКОЙ Медико-Хирургической Академіи ученый Секретарь, Статскій Совѣтникъ и Кавалеръ

Яковъ Кайдановъ.

EXCELLENTISSIMO
ILLUSTRISSIMO AC MAGNIFICO
DOMINO
VIRO SUMMO AC INTEGERRIMO
J. WILIE,
EQUITI BARONETTO
MEDICINÆ ET CHIRURGIÆ DOCTORI
S. M. ARCHIATRO,

A
CONSILIIS STATUS ACTUALIBUS, ORDD. ST. ANNAE I. CL., ST. WLADIMIRI MAGNAE CRUCIS II. CL. EQUITI; AUSTR. CAESAREO-REGII ST. LEOPOLDI II. CL.; REGIORUM BORUSS. AQUILAE RUBRAE II. CL.; BAVAR. ET WÜRTEMBERG. COMMENDATORI; FRANCO-GALLICI LEGIONIS HONORARIAE OFFICIALI.

PER UNIVERSAS TERRAS ROSSICAS
REI MEDICO-CHIRURGICAE CASTRENSIS
INSPECTORI,

CURIAE MED. SUB ADMINISTR. MILITARI
DIRECTORI,

IMP. MEDICO-CHIRURG. ACADEMIAE
PRÆSIDI,

VARIARUM SOCIETATUM ERUDITOR. SODALI HONORARIO.

EXCELLENTISSIME ILLUSTRISSIME DOMINE!

Nomini Tuo longe lateque celebratissimo, Scientiis et virtutibus ornatissimo, Meritis inclytissimo, pagellas hasce consecrare praesumsi. Tibi enim Vir Nomine et Meritis immortalis, studia Litterarum summo sunt pretio et Ars medica quam nostro sub coelo

maximo colis ardore, Tibi plurimum debet.

Quanta sunt, quae his in rebus restaurasti, perfecisti, creasti Promotor indefesse, Fautor potentissime, Meritis Tuis emerite et promerite! Totam Scientiis et Patriae consecrasti vitam officiosissi-

mam, Decus Artis Apollineae, Moderator Provinciae sapientissime! Jam Tibi Pallas Lauream fert, Insigne Eudoxiae sempiternum.

Faxit Numen, ut in Reipublicae salutem favore Hygeae, quam felicissimos agas annos, atque Nominis Tui gloriam magis magisque

augeas. Dii, ut annuant votis, obsecrat atque obtestatur pio nec non sincero animo ad Bustum usque et Aram.

EXCELLENTISSIME ILLUSTRISSIME DOMINE

Devotissimus Auctor.

PROOEMIUM.

Insigne detrimentum censendum est, quod utriusque Medicinae Cultores, in strictissime universo Ejus ambitu pertractando, totum cardinem ponunt. Etenim non sufficit Medico, elementaris Medicinae notitiam comparare, sed oportet vastissimum Ejus campum obtutui subiicere, ut inde Artis atque Scientiae complemento, consulere discat. Percurrendo vastissimum campum, veterum Medicinae Scriptorum, inveniet multa fru-

gifera, atque memoriae mandatu commendabilia. Sic Artem Chirurgices cum ea ampla rectitudine exposuerunt Graeci, ut cuique Artem hanc profitenti, curae cordique esse debet, pertractatio hujusce veterum industriae, ceu monumentum, scitu dignissimum. Perlustrando litteraturam Chirurgices, non possumus non maxima veneratione atque amore prosequi pie observandos Vetustatis Viros, qui artem hanc adamarunt, eique studiose incubuerunt, atque ita excultam nobiscum communicarunt, ut qui candida mente lectitabunt, praestantiam congestorum, atque exundantissimos fontes Litteraturae Graecae fuerint mirati. Quamobrem, nostris quoque temporibus ma-

nibus atterere, eorumque in Medicina facienda atque rebus aegrorum procurandis, consiliis uti, insignes Medici commendare non cessant. Neque laboribus parcet, nota atque familiaria sibi reddere ea, verus utriusque Medicinae Cultor, unde novum lumen cognitionibus suis mutuare, eaquē quae scitu necessaria, quae juvant, ornant atque commendant Medicum, hercle comparare possit.

Mihi autem proposui, in hacce synoptica, praestantiae Chirurgices graecae expositione, culturam in genere, seu ortus Ejus et progressus penes Graecos, atque influxum Ejus penes alias gentes, obtutui lectitantium subiicere, atque amorem inde, studiumve Litteraturae graecae Chirurgicae,

iis, qui progressibus consulere animo ardent, commendare. Ordinem in disserendo, qui mihi propior visus est, servavi; magna ex parte chronologice Materiam pertractandam suscepi, optimis inde finibus deductis, atque commodis hinc inde interspersis.

SECTIO PRIMA.

DE ORIGINE CHIRURGICES CEU ARTIS.

CAPUT I.

Cum res agitur de origine Chirurgices, non qualiscunque ea, verum, quae formam Artium induit liberarum, est intelligenda. Hinc generatim sumpta Medicina Mystica, penes antiquissimas Gentes, ceu pars cultus superstes, scopo nostro minus respondit. Attentionem vero nostram meretur, quae intra libertatis cancellos orta est, atque monumentum industriae laborisve extitit. Nostrum itaque est, in hacce sectione, primordia Chirurgices ceu Artis, in Graecia quaerenda esse, demonstrare, atque in lucem exponere, Graecos nulli alii genti hancce Artem debere. Opinionem no-

stram ab Antiquissimis Gentibus sumus auspicaturi.

Ægyptii.

Geniis luciferis apparentibus, atque cultura mentis humanae primiaeva incipiente, palmam in litteris praeripuisse, Ægyptii dicuntur, pro eaque gente tenentur, ubi Artes atque Scientiae primum effloruere. Quanquam inficias ire nolimus, Historicis fide dignissimis, minime tamen proferre haesitamus, Artem Chirurgices penes Ægyptios penitus incultam latuisse. Etenim utriusque Medicinae Haeredes atque Antistites erant Sacerdotes, adeoque populo, nonnisi, quae regiminis ergo concessa, alia plane ignota fuit Medicina, quae ceu cultus et arcanum, perscrutantibus illicitum, tenebatur. Angustia mentis humanae praxi Sacerdotum, qualiscunque illa fuerit, obcaecata, effecit, ut populus ignorare maluerit, quam arcana Deorum curiose perscrutari; Hinc, neque quidquam vulgare de ea cogitare, neque praetendere, studio

prosequi eam, moliti sunt. Quod autem, ad mentem Herodotis, Ægyptium quemvis esse Medicum, dicitur; immo quamvis corporis partem, Medicum habuisse specialem; vult sibi effatum hocce Herodotis, quatenus praeceptum erat populo, hanc vel aliam Medicinam, ritus religiosi ergo, adimplere, quavis hebdomade, vel quovis mense [a]); atque haec suppositio eo magis confirmatur, quod per tot saecula, nullum fecerunt progressum Ægyptii in Medicina, quae ceu pars cultus, non autem Artis, penes illos innotuerit, atque morbos sive externas sive internas eas sumamus, per incantationes, incubationes, insomnia, aliasque caerimonias rituales sanabant.

Jam in quo statu fuerit Medicina externa, imprimis manualis, ex pollinctura Ægyptiorum judicium ferre possumus, cujus munere Sacerdotes ordinis inferioris fungebantur. Paraschistites,

a) Sprengels Geschichte der Medicin. Halle, 1821. 1. Theil, p. 89, 102.

sic dicti, seu Prosectores, postquam ad sinistram umbiculi partem inciderant cultro lapideo, statim e domo fugiebant, obruebantur enim lapidibus ab adstantibus, et sic saepe vitam perdiderunt. Implacuisse ergo populo, Cadaverum sectionem, partem Medicinae externae maxime affinem, et Sacerdotes Anatomes ignaros fuisse, liquet.

Quanquam Athotis Rex, quem alii Scriptores pro Thaut et Hermete sumunt [b]), quadraginta duorum librorum Auctor extitisse dicitur, queis nomen Embrem praefixum erat, quorumve sex Anatomen atque instrumenta includebant, haec tamen Historia falsitatem redolet, nam primum a Jamblico libri pro authenticis non habentur [c]); Galenus tanquam spuria ea declaravit [d]); atque Sprengelius, primus in Medicina Historicus, vestigia Anatomes

b) l. c p. 74, 75.

c) De Mysteriis AEgypt. L. 8. c. 4. p. 160.

d) De facult. Medicament. simplic. L. 6. p. 68, 69.

dari, in Historia Ægyptiorum concedit, veruntamen ea esse fabulosa, atque nullius fiduciae, subjungit [e]). Haec gravissimi Viri opinio nititur Historia Ægyptiaca seriorum jam temporum, et quidem Darii, filii Histaspi, qui cum Venatu redierit, distorsione pedis contracta, nullum Ægyptiorum inveniebat, qui morbo mederi potuisset, adeoque Chirurgos Graecos quaerere cogebatur [f]). Neque plane mirandum est; cum enim populus Sacerdotibus et serius Regibus ab ipsis electis, ipsisque annuentibus, regebatur, artis formam utraque Medicina induere nequiit; hinc nec ulla quidem culturae ejus initia capi potuissent. Frustra igitur moram damus, in inquirendis Artis Chirurgices primordiis, penes Gentem Ægyptiacam [g]).

e) l. c. p. 100.

f) Herodot. L. 3. p. 125. ?

g) l. c. p. 102. Sprengel.

CAPUT II.

Phaenices.

Libris Sanchoniati, si credamus, erat vetustissima gens Phaenices, unde Cabyri, genus humanum Spirituale, originem ducunt, qui Ægyptios atque Pelasgos, cultum Deorum docuerunt, Medicina Mystica in eodem comprehensa. Hae traditiones Historicae, pertinent ad Mythologiam Deorum potius, quam ut quidquam nobis praestare potuissent. Nam, quod de Antiquitate gentis Phaeniceae disserit Historia rerum et factorum, antiquitatis populi notionem, atque Mythi eorum religiosi nobis suppeditat, non autem qualiscunque Artis Medicae, initia. Quanquam octavus Cabyrorum, seu Ismenius Medicinam prae alliis exercuisse dicitur; nihilominus tamen morbis medebatur, Medicinae Mysticae dogmatibus, erat enim e Sacerdotum numero, adeoque modum in morbis sanandis ritualem adhibuit; scilicet, per cantus, insomnia, incubationes, augurationes ope calculi,

aliasque praestigias. Eundem modum morbis medendi, cultui Deorum adnexum, Ægyptiis atque Graecis, ceu Mysteria religiosa Cabyri tradiderunt [a]).

CAPUT III.

Sinenses atque Indi.

Bramani, Samanaei seu Germani, Sophistae, Doctrinam Zoroastri profitentes, atque cultui Numinis consecrati, utriusque Medicinae praxin potiti sunt; hinc cuinam formae accensenda ea est, facile colligitur. Omnium morborum causam, docent esse peccatum, adeoque morbum per expiationem sanandum esse, scilicet, jejunio et eleemosina. Sic, si quis caecitate laborat, ad visum recuperandum sequentia absolvere debet: „Vaccam vel aurum, ut eleemosinam, alicui dare; duodicim Braminos propriis impensis sustentare; confectionem ex seminibus Sesami, melle et Saccharo paratam, in ignem Myries, seu decies millies injicere; pe-

a) Sprengel l. c. p. 61, 71, 58.

dibus nudis templum aliquod adire" [a]). Harum caerimoniarum qualiscunque, si absoluta ab aegro fuerit, morbum tollere valet; eodem modo sanationem nanciscuntur, calculo, paralisi, aliisve morbis laborantes. Hinc Medicina utraque mere est praestigiosa; neque amplius indagare Artem Chirurgices penes Indos atque Sinenses, quadrat nobis, cum ex praegressis liquet, Medicos caligine superstitiosa obfuscatos, Medicinae utriusque, rationi quomodocunque consentaneae, esse ignaros [b]).

Quamvis Chirurgiam Universalem exercere dicuntur, haec tamen est instinctus filia, non vero artis, atque inventores suos habet, inferioris classis animalia, ut venesectionis Hippopotamum, Clysmatis Crocodylum, unde penes omnes incultas gentes, inferioris Chirurgi-

a) Stavorinus Reise, p. 102. — Sprengel l. c. p. 127.

b) Abhandlung über die Geschichte Asiens. III. Band, p. 151.

ces vestigia deprehendimus. Verumenimvero, cum morbi supra allati, praestigiis, non autem Chirurgices Artis sanantur penes Indos atque Sinenses, primordia ejus, eodem locorum admittere nullis cogimur argmentis; etenim quaeque Ars, quatenus Ars, pars cultus Deorum seu religionis fieri desit, progressui atque mutationibus obnoxia est, nec non cuique ad exercendum lubens proponitur; at plane contrarium penes eas, atque omnes antiquas gentes observamus, ubi Medicina utraque nostris quoque temporibus, in eodem statu, ac olim erat, versatur, atque certae solummodo tribui familiaris est.

C A P U T IV.

Israelitae.

Utraque Medicina penes Israelitas erat negotium Levitarum, qui aegris advenientibus, medelam a Prophetis petebant, quorum auxilium si quis spreverat, iram divinam, quin ipsam mortem mi-

nabantur, quod cum Rege Assa contigit, qui per duos annos podagra laborans, tandem mortem obiit, cum ad verba Prophetarum, ipsis neglectis, Levitarum consilium secutus erat [a]); consistebat autem utraque eorum Medicina, in sacrificiis, precibus adimplendis, atque donariis votivis dedicandis ad morbos tollendos [b]); Quanquam legimus in Historia, moris fuisse apud gentem Israëliticam, Babylonicam, Ægyptiacam, atque Assyriacam, aegros ad vias exponere, atque consilium petere a transeuntibus, quod notionem nobis suppeditat, medendi Artem iisdem gentibus innotuisse; nihilominus tamen consilia a transeuntibus petita, non probant, Medicinam ceu Artem Israelitis notam fuisse; si quae enim consilia communicare potuerint transeuntes, ex Historia morbi in templo, vel etiam a Prophetis desumpta erant, quod ex Sacra Historia fusius enucleatur.

a) 2. Chron. p. 16.
b) 5. Mos. v. 28, 58, 59.

Gentibus igitur antiquis, quales sunt Sinenses, Indi, Phaenices atque Ægyptii, Ars Chirurgices plane ignota fuit, atque Medicina utraque, cultus Deorum partem sistebat, in veritate cujus indaganda, Genii aetas manca erat, qui vinculis Mysticismi solutis, reformationem suscepturus esset.

CAPUT V.

Graeci.

Gloriam hanc gens Helena sibi vindicavit, atque neminem fore existimo, qui hanc laudem, meritaque ipsis denegaret, penes quos Chirurgice ceu Ars, primum innotuerit seu primordia caepit; ubi scilicet primis initiis, remedia externa nunc feliciter, nunc minus prospere adhibita, cuncti notabant, suoque tempore usibus adcomodabant; ubi sic sensim sensimque experimenta augebant. Naturae beneficio et fortuna consiliis annuente, si quis sanitatem, qualisvis ille fuerit, aegro reddiderit, plausu atque

adoratione condecorabatur; hinc Æsculapius divo honore gavisus erat.

Cultissimam Graeciae gentem, Artis Chirurgices initia posuisse, nolumus ex Medicina eorum Mystica, argumenta desumere, quae ubique gentium atque locorum caligine impenetrabili obruta, atque ambagibus confusa est ita, ut in veritate indaganda, potius defecerimus. Hinc, quod fertur de Cadmo Cabyros ex Phaenicia, de Deucalione Curetas seu Corybantes ex Caucaso in Graeciam adduxisse, Graecosve cultum atque Medicinam docuisse, pertinent omnia ad Medicinam Mysticam, ubi Orpheus aliique Heroes-Poëtae, per cantus morbis medebantur. Quare, gravissimorum Virorum auctoritate freti, primordia Chirurgices, ceu Artis, a personis Historicis incipiamus, qui ut Heroes-Medici famam potiti sunt. Heroes Graeci sunt itaque primi, qui inter categoriam Artium Medicinam externam retulerunt, et inprimis:

Chiron Centaurus, vixit ante expe-

ditionem Argonautarum, in Thessalia ad montem Pelion, maxime venerandus a Thessalis; erat enim vir justissimus et Arte Chirurgica percelebris, quod patet ex herba Centaurii, quam, sagitta vulneratus, ad vulnus sanandum sibi applicavit. Discipulos non parvi nominis atque ingenii habuit, prae aliis autem Æsculapium, de quo nobis sermo futurus est; Achillem, cujus nomen herba Achillea millefolium fert; Aristeum, qui vulneribus sanandis in insula Ceo incubuerat; quin etiam omnes Heroes Belli Trojani ab ipso educati erant, qui ut Medici et Heroes inclaruerunt [a]). Ars ergo Chirurgices originem ducit non a personis Mysticis, quarum praxis, Medicina Mystica restringitur, verum a personis Historicis et quidem Heroibus graecis, qui ad mentem optimorum Historiographorum revera vixerunt, et ad morem saeculi, Herois et Medici munus ambiebant, a quibus Chirurgice, Artis formam induit.

a) Sprengel l. c. p. 159.

Omnes Heroes, in Arte hac excelluit Æsculapius, a quo primum solidiora fundamenta atque Chirurgices Empiricae formam nacta est.

SECTIO II.

PROGRESSUS CHIRURGICES EMPIRICAE A BELLO TROJANO.

CAPUT I.

Æsculapius.

Summus promotor Artis Chirurgices, erat Discipulus Chironis, Æsculapius, qui famam sibi acquisivit, postquam Argonautarum expeditionibus interfuit, ubi Medicinam utramque talem fecisse dicitur, ut non modo aegros sanaret, sed mortuos quoque in vitam revocaret. Hinc post Argonautarum expeditiones, Diis adscriptus, atque divo honore gavisus erat, ob beneficium hominibus in Medicina praestitum. Non cum minori dexteritate Ejus Posteri Artem hanc, feliciter caeptam exercebant, sensim sensimque incrementis ditarunt, effecerunt-

que apud populum, ut majori cultu ipse Æsculapius afficeretur. Nunc templa condita, altaria dedicata, sacra propria instituta, thura incensa, cultus ergo divi Æsculapii; habebat autem circiter octoginta templa sibi dedicata, quorum celeberrimi erant Peloponeso, Epidauro, Pergamo et Argivo; dicebatur quoque *Σωτὴρ, ἤπιος, φιλάνθρωπος, ἐπικούριος, πολιοῦχος, ἠπιοδώτης* et caet. Erant autem ex sacris ipsi institutis: *τὰ Σωτήρια, Ἐπιδαυρίων ἡμέρα, τὰ Μεγαλασκληπίεια, ἡ τῆς ῥάβδου ἀνάληψις, τὰ Ἀσκληπίεια* et caet. [a]).

Praxis autem Æsculapii erat, qualis initiis cujuscunque artis fieri solet; etenim notitiam Anatomes ob ritus religiosos vix ullam habuit, nisi, quam ex fracturis et luxationibus comparandi, occasio ipsi faveret. Hinc praxis Ejus versabatur potissimum circa vulnera, sagittis inflicta, ulcera sponte nata, et alias corporis laesiones a causis externis mechanicis, vel etiam physicis calore aut

a) Poter. archaeolog. Tom. I. p. 813.

frigore pendentes, medicamentis circa membra positis [b]); totam Materiam Chirurgicam illius temporis tres articuli amplectebantur: Καταπαστὰ (Cataplasmata); Χριστὰ (Unguenta); πιστὰ seu πόματα (potus) [c]). Hinc Æsculapium morbis externis potissimum medelam fecisse, liquet. A temporibus itaque Belli Trojani, cultura Artis Chirurgicae invaluit, atque ulterioribus progressibus multum contulit.

Merita Æsculapii, si rite considerabimus, famam, quam sibi adscivit non possumus denegare, qua, ut Pater Chirurgices, gavisus erat. Etenim non e numero Sacerdotum erat, qui omnem occasionem populo diripiebant Medicinam exercendi; verum Chirurgicen ceu Artem exercuit, aliis artem hanc commendavit, atque sic solidiora Chirurgices practicae jacuit fundamenta, unde Gale-

b) Apollodor. Biblioth. III. 10. 3. p. 234. — Pythagor. III. 83 seq.

c) Scholion. Eustach. ad Il. 4. p. 107. 217.

nus non dubitavit, Æsculapium esse inventorem Medicinae, proferre d); quin immo Medicinam Clinicam, Chirurgicen, Diaeteticen et Pharmaceuticen ab ipso esse excultam, Hyginus, aliique statuunt e); nec immerito Auctor utriusque Medicinae censendus est, nam primus observationem in Medicina commendavit, tabulis introductis, iisdemque historiis morborum inscriptis, unde praxis indies solidior atque rationem propior evaserat. Porro, primus institutor dicendus est, Collegii publici Medici atque Chirurgici; etenim Antistites Ejus, Asclepiadae caeperunt sensim, praeter filios suos, exoticos quoque in Medicina instruere, unde inclaruerunt prae aliis schola Cnidia, Rhodia, Cyrynea atque Coa f); summe igitur meritus est Chirurgices Pater Æsculapius, quae ab ipso feliciter

d) Introduct. Med. c. l. II. p. 361. Edit. chartes.

e) Hygin. c. 274.

f) Galen de Meth. med. L. I. c. I. Tom. X. p. 2. — Herod. L. III. p. 213.

caepta atque commendata, Heroibus Medicis, Asclepiadis atque exoticis culta, tandem Artem Scientifico-Practicam proxime evasit.

CAPUT II.

Chirurgice Gymnastica.

Non parum contulerunt Chirurgices progressibus, instituta gymnastica, quae partim exercitii militaris causa, partim vero ob corporis valetudinem, juventus graeca frequentare solebat. Maxima pars hominum ad ludos celeberrimos Olympios, Pythios, Nemeos, et Isthmicos confluebat; consistebat autem ludus eorum in certaminibus, cursu, disco, saltu, pugillatu et luctu, Athletarum exercitio. Hinc morbi occurentes, extra omnem aleam, erant laesiones organicae externae, quarum cura, populo, non autem Sacerdotibus commissa erat. Necessitas autem docuit, quid faciendum sit in diversis laesionum casibus, quibus Aliptae, atque Jatroliptae consulebant. Interdum

evenit, ut Asclepiadae ludis interfuerint, observarintque, morbis sine Mysteriis, seu extra templa mederi posse, quod maxime contulit occasui Medicinae Mysticae, nec non reformationem in utraque Medicina approximavit.

Merita Aliptarum atque Jatroliptarum Chirurgiae Empiricae praestita, haud exigua sunt censenda; etenim praestigiis Asclepiadarum detraxerunt eam, atque rationi congruenter curas instituendo, ad gradum solidioris Chirurgices evexerunt. Summe igitur meritus est, Chirurgices gymnasticae inventor Ikkus, atque ejus promotor Herodicus Selembriensis, qui erat Philosophus insimul et Pedotribe [a]). Haec sunt generaliores periodi progressus Chirurgices practicae, qui aditum Philosophiae ad eam excolendam, procurarunt.

a) Plato Protagor. p. 285. — Lucian de conscrib. Histor. p. 429.

SECTIO III.

CHIRURGICES SCIENTIFICAE ORIGO.

Causae principales: a) *Introductio Philosophiae in Graeciam.* b) *Dissolutio faederis Pythagorae.*

CAPUT I.

Introductio Philosophiae.

Debet procul dubio originem suam Pythagorae, qui postquam aliena civitate peregrinatus erat, patriam redux, scholam in Insula Crotone instituit, ibique juventutem, curiositate ductam, liberis opinionibus, acutie ingenii, atque ratiociniis de ortu et nexu rerum imbuit. Cum itaque mens humana, contemplationem Macrocosmi in objecto habuerit, notiones imprimis de iis, quae in organismo sano atque morboso fiunt, ex Philosophia inquirebat. Philosophia igitur

posuit fundamenta utriusque Medicinae speculativae, cui assensum Celsus dare non dubitavit, ubi dixit: prima medendi scientia, sapientiae pars habebatur, et morborum curatio et rerum Naturae contemplatio, sub iisdem Auctoribus nata est" [a]).

Exposuit autem Doctrinam suam Pythagoras sub duplici forma, quatenus captus vulgi, et quatenus ingenia subliniora, Naturae circumspiciendae erant paria. Hinc Discipulos suos divisit in exoticos seu Akusmaticos, et esoticos seu Mathematicos, quorum primos de rerum Natura populariter docuit, alteris vero, accepto jurejurando, ne doctrinam divulgassent, res proxime Naturam enucleavit [b]). At hocce Mysterium doctrinae esoticae, non longe occultum latuit, et scientiarum excolendarum vastissimum campum aperuit. Morbis medendi, Pythagoras Philosophorum muneri duxit;

a) Cels. praefat. p. 2.

b) Jamblic. vita Pyth. l. p. 78. 84.

ipse autem partim ratione, partim vero praestigiis Asclepiadarum innuentibus, Medicinam exercebat [a]).

CAPUT II.

Dissolutio faederis Pythagorhei.

Faederis Pythagorhei dissolutio, maximum habuit influxum, ad initia Chirurgices Scientificae stabilienda; Discipuli esotici, atque Asseclae, modificatis Pythagorae placitis, novas formarunt scholas, atque palam docuerunt, quod Philosophiae pater, nonnisi jurejurando accepto, cum ipsis communicavit. Inter hos autem inclaruerunt primum, Alcmeon et Empedocles, qui secandis cadaveribus incubuerunt, aliisque licentiam dederunt [b]); quin etiam teste Plutarcho omnes Philosophi, sectionibus cadaverum, imprimis Animalium, manum applicarunt, unde Ars et Scientia utriusque Medicinae, majorem

a) Sprengel l. c. p. 290.

b) Plin. L. XXIII. c. 2. — Plutarch. de placit. Philos. IV. 16.

sibi amorem in scholis Philosophorum conciliavit [a]); Arcana atque Secreta Medicinae Pythagoreae caeperunt divulgare, de iisque populariter tractare; quam ob causam, triplex ordo Medicorum exorsus est: Asclepiadae, Philosophi et Periodeutae.

Merita Philosophorum, quae Scientiae Chirurgices praestiterunt, magni habenda sunt; etenim Anatomen coluerunt, atque hinc Physiologiam nova luce perfuderunt, quod ex Alcmeonis, Empedoclis, atque Democriti occupationibus, affatim liquet [b]). Hinc Scientifica pars Chirurgices, post faederis Pythagorhei dissolutionem, longe certissima evaserat, nam ex Scientia, quae pollebat Hippocrates, Anatomes atque Chirurgices, concludere licet, Hippocratem jam magnopere eam excultam reperiisse [c]).

a) Plutarch. Pericl. c. 6.
b) Plin. L. XXVIII. c. 8.
c) Vid. Libr. Chirurg. Edit. Foës.

SECTIO IV.

CHIRURGICES SCIENTIFICO-PRACTICAE ORIGO.

Causae principales: a) *Asclepiadae Philosophiae vacantes* b) *Chirurgice Empirica popularis.*

CAPUT I.
Studium Philosophiae.

PLACITIS Philosophorum de Universo atque homine alliciti, Philosophiam adamarunt Asclepiadae, eique vacare filiis suis, antequam Mysteriis initiati fuerunt, statuerunt; quo factum est, ut vincula ordinis et vitae ritualis, unà cum Medicina Mystica debilitata atque tandem rejecta fuerint. Etenim juniores Asclepiadae, liberis ideis, atque cognitione Naturae imbuti, a Patribus suis recesserunt et arcana sua divulgarunt [a]), cujus

a) Sprengel 1. p 343. 353.

rei promotor, princeps erat Hippocrates, qui postquam scholas Philosophorum frequentavit, magno amore, rationibus plane aliis habitis, utramque Medicinam prosequi, novoque niti fundamento sategit [a]).

CAPUT II.

Chirurgice popularis.

Huc referuntur Periodeutae, qui neque Philosophorum speculationibus, neque Mysticismo Asclepiadarum ducti, Medicinam externam exercebant eundem ad modum, ut Aliptae et Jatroliptae in Gymnasiis. Dexteritate autem sua in morbis externis curandis, animum Philosophorum et Sacerdotum attentum reddiderunt, atque insimul docuerunt, se posse morbos sanare, habito ullo respectu ad qualemcunque Doctrinam speculativam seu Mysticam. Hinc Philosophi scholas, et Asclepiadae templa reliquerunt, atque

a) De decenti ornatu p. 23: Ἰητρός γαρ Φιλόσοφος ἰσόθεος.

populariter utramque Medicinam exercere caeperunt. Inclaruit autem ex Periodeutis Democedes, qui Darii Filii Histaspi pedem distorsam, cui mederi Medici Ægyptii nesciverunt, restituit; ab eodem Regina Atossa, ulceribus Mammae scyrhosis laborans, sanitatem recuperavit, quibus curis celebris factus est Chirurgus [a]); ex Asclepiadis autem Euryphon Cnidius popularem Medicinam faciebat, et inter cetera cauteria actulia in Empyemate commendavit [b]). Sub tali rerum statu, utraque Chirurgice colebatur, verumtamen partium studio laborabat.

CAPUT III.

Reformator utriusque Medicinae HIPPOCRATES.

Cum itaque utraque Medicina a triplici illo Medicorum genere disceptebatur, tanquam Ars, Scientia et Mysticis-

a) Herodot. V. p. 125. 137.

b) Comment. Hip. Aphor. 7. 44. p. 322. — Sprengel l. c. 343 et 344.

mus, apparuit ille Lucifer Medicinae utriusque, qui Scientificam ejus partem, in Scholis Philosophorum tractatam, praxi Asclepiadarum in templis exercitae adnexit, atque sic Theoretico-practica utraque Medicina consarcinata, immortale nomen nactus est. Ante Hippocratis tempora, Chirurgice Mystica, popularis et Scientifica a se invicem divisae extiterant ita quidem, ut Asclepiadae Mysticismo, Periodeutae Empyria, Philosophi autem speculationibus ducti, Chirurgicen fecerint; unicuique sectae Medicorum opus erat dux, qui objectiva atque subjectiva Chirurgices parte coadunatis, unicam sistere Artis et Scientiae Doctrinam docuerit; atque hic erat Hippocrates II, qui observationis et Philosophiae animo imbutus, praxin Sacerdotum, Philosophiae studio junxit, quo facto, famam, qua nemo hactenus gavisus erat, adsecutus est.

Nostrum non est, universum Doctrinae Hippocratis ambitum hisce pa-

gellis pertractare. Hinc, quae proxime Materiam spectant, exponenda officio ducimus. Erat autem Anatomus iis temporibus proprius, ubi scilicet sectio cadaverum humanorum illicita fuit, nisi, quae ex laesionibus externis usibus praxeos adcommodare potuerit. — De Arte et Scientia Chirurgices summe meritus est; in externis enim capitis laesionibus, observator diligentissimus extitit; methodos iisdem medendi, et praesagia ex multiplici observatione desumpta, optime exposuit; in auxilio laesionibus ferendo modum, in deligationibus solertiam, in instrumentis applicandis artificium, in describendis studium, quisque Recentiorum, Artis Chirurgices haud expers, miratur. Ex Libris Chirurgicis Hippocratis genuinis sunt: a) L. de Articulis; b) L. de fracturis; c) L. de Vulneribus; d) de officina Chirurgi et Medici; quorum optimam Editionem fecit Anutius Foësius. Genevae 1657 [a]).

a) Opera omnia Hipp.

Merita Hippocratis de utraque Medicina prae aliis Medicis inclaruerunt; etenim primus Reformator utriusque Medicinae extitit, ubi ratione atque observatione utendum esse, in morbis curandis primus docuit, atque viam indicavit, ad ulterius percolendum, cum emolumento Artis et Scientiae, studium. Atque hancce viam esse tutissimam, tot tantaeque mutationes, quas utraque Medicina hactenus perpessa est, confirmant, simulque inculcant nobis, Hippocratis premere gressus in utraque Medicina excolenda, unicum esse medium. Porro, in Theoria morborum, respexit partes solidas fluidasve; hinc immerito Humoralistis adnumeratur ad mentem gravissimorum Pathologornm, quorum, si verbis utar, meliora, Theoriae saeculi XVIII pathologicae, plures non offerunt [a]). At neminem fugit, Hippocratem seculo V[to] et IV[to] ante N. Chr. vixisse; quantam ergo praestantiam Doctrinae Hippocra-

a) Hartmann. p. 19.

tis, candidi viri agnoscunt, cum post XXII saecula, vix ac nevix quidem meliorem offeri profitentur! — Hippocrates primus hactenus vigentem Methodum Antiphlogisticam commendavit. Semiotice, qua sibi, observantiam summam a Practicis nactus est, eruditionis atque observationis maximae adhucdum monumentum extat. Chirurgiam operativam exercuit; ipsas autem operationes, ad organismi compagem ratione habita, ordine exposuit, indicationibus optime praefixis, atque observationibus practicis adnexis.

SECTIO V.

PROGRESSUS CHIRURGICES SCIENTIFICO-PRACTICAE.

CAPUT I.

Dogmatici.

Philosophiae Platonis placitis imbuti, Discipuli Hippocratis ab ipso recesserunt, atque scholam Dogmaticam condiderunt, cujus cardo, in Medicina Scientifica excolenda versabatur. Hinc observationem in morbis curandis neglexerunt, atque Medicinae exercendae, rationem solam sufficere statuerunt, quibus ratiociniis, incrementis Chirurgices minus contulerunt, fundatores scholae dogmaticae; verumtamen Asseclae eorum, rationi minus fidentes, Doctrinae Hippocratis iterum adhaeserunt, atque fructus uberrimos tulerunt.

Memorandus est nobis inprimis Discipulus Platonis Aristoteles, Medicus, Philosophus et Praeceptor Alexandri magni, qui Anatomiae Animalium, cum incubuerit, Chirurgices progressibus maxime contulit, sive eam practicam, sive theoreticam sumamus. Aristoteles primus fuit, qui omnium fere animalium compagem recte indagavit, institutis omnis generis animalium incisionibus, quas post priscos Philosophiae Doctores, cum longe maxima praecisione repetiit. Hinc Anatomes amorem commendavit, atque Chirurgiae operativae exercendae ansam dedit. Praxin Chirurgicam, quamvis non exercuit, observationes tamen practicas fecit. Sic Vulnera sanatu faciliora esse docuit, aere, quam ferro allata; usus aquae calidae et frigidae nullius esse discriminis in ambustura [a]).

Neque possumus omittere amorem Scientiarum, Discipuli Aristotelis, Ale-

a) Problem 55 et seq. p. 834. — Sprengel l. c. 465.

xandri magni, qui condita Urbe et Schola sui nominis, eoque loci plantatis omnis generis Scientiis, progressibus Anatomes atque Chirurgices summe contulit; factis autem Expeditionibus Orientalibus ad Persas, Indos, Ægyptios, atque inde allatis mercibus medicinalibus, supellectilem Chirurgices therapeuticae ditavit. Tanta protectione, Scientiarum Promotoris, alliciti Graeci, undique confluebant, atque Anatomen et Chirurgicen summe percoluerunt, et quidem:

Diocles ex familia Asclepiadarum Hippocratico-Dogmaticus, primus scripsit librum περὶ Ἀνατομῆς [a]); Chirurgiam caluit; ferramenta ad tela detrahenda descripsit; repositionem ex coxa ossis faemoris docuit; primus extitit auctor περὶ Ἐπιδέσμιων [b]).

Praxagoras, e gente Asclepiadarum, Diocli coëvus, Hippocratico-Dogmaticus, summa Anatomes laude eminuit.

a) Galen. de Anat. administr. L. II. c. 1. p. 47.
b) Idem. Comm. 3 in Libr. de Artic. p. 615.

Primus vasorum pulsationem observavit, atque vasis pulsantibus, arteriarum nomen praefixit, aëris eas plenas esse, ratiociniis ductus [a]); Hinc semioticae novum lumen accessit, venarum ab arteriis distinctione facta, atque addita de pulsu Doctrina, quae hactenus incognita fuerit. Operator fuit dexterrimus; exempli causa, in morbo iliaco, postquam abdomen atque intestina inciderat, stercore detracto, enteroraphiam fecit; Synanchen per apheresin uvae curare suasit [b]).

Herophilus Chalcedonius, Praxagorae discipulus, Ptolomeis jam regnantibus, Anatomiae summe incubuit; humana cadavera, quin etiam teste Tertuliano, viventes homines inciderat, procul dubio, morte damnatos [c]); primus nervorum functionem determinavit, eosque ex Natura seu Autopsia depixit, tametsi de

a) Galen. de dogmat. Hipp. et Platon. L. VI. p. 297. — De dignosc. puls. L. IV. c. 2. p. 160.

b) Cel. Aurel. L. III. c. 17. p. 244. c. 4. p. 192.

c) L. de Anima c. 10.

ortu confusam habuit ideam [a]); In splanchnologia multas fecit detectiones, quorum nomina adhucdum exercitissimi Anatomi retinuerunt, iisdem nomine Auctoris adnexo [b]); Ceterum Doctrina ejus de pulsu atque humoribus, subtilitatibus scatet, quae Asseclis occasionem praebuerunt, dogmatismum relinquere, atque praxin Empiriae superstrui, unde schola Empirica nata est.

Erasistratus Ceus, Chrysippi Cnidii discipulus, Doctrinam Pythagorheam professus est, unde solidorum Pathologis accessit, causam morborum non in humorum corruptela, sed in errore loci quaerens, (περέμπτωσις) [c]). Hinc propriam morborum et sanitatis theoriam secutus est, in solidis partibus, omne vitae et morborum principio posito. Primus itaque Pathologiae solidorum extitit Auctor, at-

a) Ruffus de Appelat. part. c. 2, l. 2. p. 65. — Galen. de optima secta. p. 16.

b) Сокращенная Анат. Загорскаго.

c) Galen. de atra bile c. 7. p. 177.

que venesectionem et purgantia ex praxi sua proscripsit. Erat autem Anatomus non parvi nominis, atque multa rectiora Antecessoribus suis delineavit; vasa lactea primum a Herophilo observata, atque distincta, ab Erasistrato nomen nacta sunt, [a]); Chirurgicen exercuit; Catheterem ad urinam educendam primus adhibuit, [b]); Multos habuit Asseclas atque Discipulos.

Haec erat facies Chirurgices ceu Artis et scientiae ante Medicinae dimembrationem. Verum, cum numerus Medicorum, Alexandriae invaluit; Medicina in tres partes diducta erat, quarum una erat, quae victu, altera, quae Medicamentis, tertia quae manu medebatur; primam itaque διαιτητικὴν, alteram φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν nomine adsignarunt [c]). Dimembratio Medicinae in dieteticen, Pharmaceuticen atque Chirurgicen, culturae Chirurgices, mirum quantum contulit.

a) Sprengel l. 6. p. 536, 542.

b) Galen. introd. c. 13. p. 384.

c) Cels. praefat.

a) Chirurgiae stricte Cultores nominandi:

Philoxenus, scripsit plures libros Chirurgicos, tametsi omnes deperditi sunt [a]).

Heron fecit opus Chirurgicum, quod tamen eadem sors mansit [b]).

Gorgias celeber Chirurgus; in hernia umbilicali aërem contineri, observavit [c]).

Apollonius Mys seu Kittis, scripsit de Articulis, ubi loca Hippocratis observationibus illustravit. [d])

Demosthenes, celebre opus, de morbis oculorum fecit [e]).

Apollonius de Memphis, opusculum de Articulis scripsit [f]).

b) Mechanurgiae.

Andreas Carystus Machinam luxationi foemoris adaptatam invenit. [g])

a) Galen. de compos. Medic. sec. loc. lib. p. 208.
b) Cels. L. 7. c. 14.
c) Id. l. c.
d) Erot. L. c. p. 86.
e) Oribas. synops. L. 8. c. 40.
f) Erotian p. 86.
g) Cels. L. 8. c. 20.

Amynthias Rhodius, apparatum fracturae nasi applicatum fabricatus est [a]). Perigenes de fasciis capitis scripsit [b]).

Nileus Machinae Plinthii est inventor, Luxationi brachii adcomodatae [c]). Nymphodorus glossocomium fracturis Extremitatum excogitavit, aliamque Machinam luxationibus adaptatam [d]).

Apollonius Ophis seu Ther, circa capitis fascias curam gessit [e]).

Sostratus celeberrimus Lithotomus, in operando calculo, apparatu parvo usus est, eique apparatum deligatorium applicavit [f]).

Ammonius cognomine Lithotomus ferramentum ad calculum findendum invenit, idque commendavit [g]).

Quibus elucet, quantum dimembratio

a) Galen de fasc. p. 593.
b) Id. l. c. 587.
c) Cels. L. 8. c. 20. Orib. de Machin. p. 617.
d) Oribas l. c. p. 625.
e) Galen de fasc. p. 600.
f) Cels. L. 7. c. 14. — Sprengel. I. p. 573, 597.
g) Cels. L. 7. c. 26.

Medicinae, progressibus Chirurgices scientificae atque practicae contulit, inprimis Desmurgiae atque Chirurgiae operativae.

CAPUT II.

Empirici.

Disceptationibus Dogmaticorum philosophicis, pertaesi Medici quidam, Doctrinae scepticae adhaeserunt, atque Medicinae studium novis niti fundamentis praetenderunt. Hinc factum est, ut ad morbos curandos, Materiam Medicam, prae aliis Medicinae partibus, necessariam esse duxerint, totumve Medicinae scientificae systema, Historiae morborum, Autopsiae et Analogiae superstruxerint; serius tripodio hocce Epilogismum subjunxerint. Fata ejusmodi scholae, eadem fuerunt, quae schola dogmatica perpessa est. Etenim Empiricorum Dogmata, per se laudatissima, atque cuique Medico necessaria, in Empiriam rudem tandem permutata sunt. Anatomen plane neglexerunt, atque morbos externos Chirurgia thera-

peutica potissimum tractarunt, unde florente schola Empirica, Materiam Medicum et Chirurgicam practice excoluerunt, eamque nobiscum valore suo non plane destitutam communicarunt. Prae aliis:

Heraclides Tarentinus de compositione Medicamentorum scripsit, atque diversa remedia cutanea commendavit [a]).

Heras Cappadocius, inter caetera de modo Unguenta parandi librum fecit, Materia Medica praefixa [b]).

Glaukias primus et ultimus Empiricorum, qui Mechanurgiae incubuit, fasciis capitis emendatis; praeterea alias quoque brachii et claviculae fracturis commendavit. [c])

Si quid emolumenti utrique Medicinae Empirici praestiterunt, in eo situm est, quod virtutes plantarum prae aliis Medicis rite investigarunt, duce observatione atque tentaminibus diversimode in-

a) Galen. de facult. simplic. Medic. L. 6. p. 68.
b) Id. de compos. Medic. sec. loc. L. V. p. 376.
c) Id. de fasc. p. 585, 587, 596.

stitutis, inprimis cum plantis, Animalibus et Mineralibus veneniferis et alexipharmacis, unde Theriaca Andromachi, Mithridati regis, Ambrosia Zopyri, aliaque Antidota apparuerunt, quae nostris quoque temporibus, non plane neglecta sunt. Hinc experimentis suis Materiam Medicam et chirurgicam novis pharmacis ditarunt, eorumque usum crebra praxi commendarunt.

CAPUT III.

Methodici.

Ut autem rudis Empiriae, atque subtilissimi dogmatismi Extrema evitarent, rati sunt quidam Medicorum, mediam viam in medendo eligere (Μεθόδος), systema utriusque sectae subvertere, atque novam condere scholam. Apparuit Asclepiades Bythinius, non parvi ingenii Medicus, qui placita Philosophiae Epicureae, Doctrinae Medicae applicavit, eamque totam ad duo dogmata redegit, laxum et strictum. Hujus systematis simplicitati

plurimi adsensum dederunt, unde Medicina Methodicorum longe celeberrima primordia caepit. Asseclae sectae Methodicae sensim sensimque ab erroribus in eandem irreptis quantumvis depurgarunt, atque complemento ejus novis dogmatibus consulerunt. Hinc Themison Laodiceus primis duabus communitatibus, tertiam adnexit, unde totum systema morborum, mixtum, strictum et laxum amplexa sunt. Praeterea Thessalus Trallianus subjunxit cyclum resumptivum seu Metasyncrisin, quae in universa atomorum ad poros transmutatione consistebat, atque morbis chronicis adplicata erat. Primus itaque Asclepiades admisit duas morborum classes, acutorum scilicet et chronicorum; Asseclae autem ejus, ad tres classes eas redegerunt.

Quamvis Systema Methodicorum, perfectitudinem non ambit, merita tamen insignia utrique Medicinae, Methodici praestiterunt, habito respectu ad generaliora morborum, unde primi No-

sologiae generalis Auctores extiterunt. Quod autem ad praxin eorum refert, diaeta potissimum morbis medebantur; Anatomiam neglexerunt; Chirurgiae autem therapeuticae incubuerunt, nonnulli etiam operativae manum applicarunt. Inclaruerunt inter eos: Cornelius Celsus, Graecis merito jure accensendus cum opus Encyclopedicum utriusque Medicinae ex Scriptoribus Graecis excerpsit [a]).

Celius Aurelianus, totum Systema Methodicum, prae aliis Auctoribus clare exposuit; in specie autem Doctrinam de communitatibus Chirurgicis contexit [b]).

Asclepiades Bythinus Bronchotomiam in Angina primus commendavit [c]).

Soranus Ephesius optimus Anatomus, de vulneribus capitis eminenter scripsit, eaque primus divisit in Καμάρωσις, Ἐγγείσωμα, Ἐμπίεσμα, Ἀποσκεπαρνισμὸς, Ἀπήχημα, θλάσμα [d]).

a) Cels. de Medic.

b) Galen de optima sect. p. 29.

c) Cael. Aurel. acut. L. III. c. 4. p. 193.

d) Nicet Collect. p. 44. 52.

Philomenus ex Chirurgia obstetricia operationes quasdam descripsit [a]).

Meges Sidon Chirurgus celebris, instrumentis Lithotomiae adcomodatis inclaruit.

Marinus Anatomus celeberrimus, est primus, qui Nervos in septem paria divisit [b]).

Rufus Marino coaevus, Anatomus exercitissimus; uterque Chirurgiae indirecte consuluit [c]).

Qui autem Materiam Chirurgicam, et Chirurgiam therapeuticam novis additamentis ditarunt, sunt: Asclepiades Pharmacion, Andromachus junior, Dioscorides Pedacius, Pamphilus Migmatopolis, Gajus, Zoilus et caet. [d]).

Ex praegressis liquet, Methodicos praxin Chirurgicam minus adamasse; Chi-

a) Ætius l. c. c. 23. p. 576.

b) Galen de Nervor. dissect. p. 205. — Sprengel II. p. 70.

c) De Appellat. part. corp. hum. p. 33. Edit. Clinch.

d) Sprengel l. c. p. 71 et seq.

rurgiam vero therapeuticam egregie coluisse, atque nobiscum utilia communicasse, ut Empl. Diachilon et caet.

CAPUT IV.

Ecclectici.

Sub nomine Ecclecticorum comprehendimus Pneumaticos, Episyntheticos, et proprie sic dictos Ecclecticos. Frant autem Medici, qui ex unaquaque schola dogmatibus selectis, novum systema consarcinare, atque sic unitati Medicorum consulere studuerunt. Quumobrem Ecclectici, cum Extrema cujusque scholae evitanda prope duxerunt, insignia Chirurgiae incrementa tulerunt.

Archigenes Apaneus, scholae Ecclecticae Instaurator, praestantissimis Medicis accensetur; erat quoque Chirurgus celebris, scripsit de Amputatione, regulasve exacte exposuit; cauteria in ischiade commendavit. [a])

a) Suidas Tom. I. p 345, Æt. tetr. 3, sermo 4. c. 3. col. 583. Nicet. collect. p. 155.

Heliodorus, Archigeni coëvus, de vulneribus capitis celebre fecit opusculum, quod nostris quoque temporibus laude et commendatione non destituitur [a]).

Aretaeus Cappadox primus post Hippocratem summi observatoris nomen nactus est; fecit etiam opus Anatomicum [b]).

Cassius Jatrosophista opusculum Medicochirurgicum in questionibus fecit, observationibus practicis adnexis [c]).

Antillus insignia praestitit merita Chirurgiae practicae atque scientificae; primus mentionem fecit de Cataracta extrahenda; primus operationem Bronchotomiae post Asclepiadem repetiit, regulas sanguinis detrahendae optime determinavit; primus regulas conficiendorum Emplastrorum et Unguentorum rite exposuit [d]).

Philagrius, Lithotomus insignis, est-

a) Nicet. collect. p. 86.

b) Sprengel l. c. p. 115.

c) Id. l. c. p. 121.

d) Rhaz. contin. L. II. c. 3. p. 45; fol. Venet. 1506. Sprengel l. c. p. 127.

que primus, qui apparatum altum commendavit; primus quoque Aneurismatis operationem docuit, regulasve determinavit [a]).

Leonidas Episyntheticus, scripsit de herniis, ubi primus, in protensione, non autem in ruptura peritonei, causam morbi statuit; in fistulis cauteriis usus est; invenit quoque Syringothomum et Dioptram ad Empyema operandum; primus mentionem fecit de ulceribus genitalium et hernia humorali. [b])

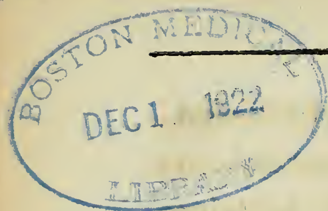
Galenus, felix ille genius, Animos dogmaticorum, Empiricorum, Methodicorum et Pneumaticorum conciliare novit, Systemate unico solido, per plura saecula incocusso stabilito. Ut autem attigerit scopum, Anatomen in usum duxit, atque principium vitae dynamicum, chemicum, mechanicum in sua physiologia amplexus

a) Æt. tetr. 3, serm. 3, c. 5, col. 551; tetr. 4, serm. 3, c. 3, col. 745.

b) Id. tetr. 4, serm. 2, c. 23, col. 693, serm. 2, col. 688. — Id. tetr. 4, serm. 4, c. 13-22, col. 688-692.

est. Eruditionem summam possidebat, ita, ut lectores, eum cum tanta subtilitate de quovis objecto Medicinae utriusque discutientem, mirentur. Chirurgiam exercuit, inprimis operativam cum dexteritate intrepida. Scripsit de fracturis, de Articulis, de fasciis, et de officina Medici [a]); praeterea erat polygraphus, atque nullam medicinae partem scriptis suis non auxit. A temporibus Galeni desiit sectarum studium, quae in communem voraginem raptae, corypheos erant distitutae, hinc δόγμα, μέτοδος et ἐμπιρεῖα, in unum collisa, per plura saecula unicum systema prebuere.

a) Opera Galeni Edit. chartes.

SECTIO VI.

PROGRESSUS CHIRURGICES GRAECAE SUB OCCASU SCIENTIARUM.

Non cum eadem assiduitate incubuerant Chirurgiae, post tempora Galeni, tametsi ea non penitus neglecta fuerit. Ævum religiosum, Doctrina Orientalis Astrologica, Mystica, Cabalistica, totam Asiam borealem, atque Europam occidentalem inundavit, atque obfuscavit orbem litterarum, quarum interitui, invasiones Gentium et Bella contribuerunt. Hinc a saeculo III usque saeculum VII, si qui extabant, scientiarum Medicarum Cultores, erant potissimum Compillatores, factis interea propriis observationibus non parvi momenti. Oribasius saeculo III et VI vixit, erat Archiater, atque Librorum 70. Autor extitisse dicitur, quorum 17 tan-

tum supersunt; scripsit Anatomiam, eamque fere totam ex Galeno, Sorano et Rufo excerpsit; de apparatu deligatorio, quem ex Heliodoro concinnavit [a]).

Ætius Amidenus saeculo VI vixit, et egregium opus fecit, diaeteticen, pharmaceuticen et chirurgicen complectens, in quo concinnando Dioscoridis, Archigenis, Leonidae, Antylli, Rufi, Galeni, aliorumque laboribus usus est. Editores ejus operis, in libros quatuor digesserunt, quorum unusquisque quatuor sermones continet [b]).

Alexander Trallianus pertinet potius ad Therapeutas; interdum chirurgiae therapeuticae praxin exercuit [c]).

Paulus Æginetta, saeculi VII. Chirurgus, postremus atque summus Chirurgices Graecae Cultor, qui cum gloria artem hancce professus erat, eique summum encomium, quâ Chirurgiae Graece,

a) Sprengel II. p. 248. 249. Ed. II.
b) Ætii tetrabiblia. Venetae.
c) Alexand. L. XII. Edit. Stephan.

praestitit; studuit Alexandriae; erat in arte sua exercitissimus, fecit opus Chirurgicum completissimum atque praestantissimum, eamque gloriam suorum temporum adsecutus est, ut neque in multitudine operationum Chirurgicarum, quas descripsit, neque in modo procedendi, quidquam potuisset desiderari. Cum itaque cyclum Chirurgices Graece claudat, operae pretium ducimus, paulo latius de ea disserendi, ut videamus ad quemnam gradum perfectionis evexerunt Graeci Chirurgicen, inprimis partem ejus operativam [a]).

Ordinem in morbis describendis, fabricae organismi adcommodatum, servavit. Nosologiam Chirurgicam specialem ex Natura seu Autopsia delineavit. Methodos medendi rite determinavit, nunc remediis externis ex Materia Chirurgica depromptis, modo autem ex Mechanurgiae apparatu selectis, prout indolis mor-

a) Totum Systema Chirurgicum Æginetae. Liber III, IV et VI comprehendit.

bi et fabrica partis postulabat. Multis propriis, iisque gravissimis usus est. Sic in vulneribus capitis trepanationem haud neglexit; operationem staphilomatis, ptepterigii et hydrophtalmiae saepius fecit. Fistulam lacrimalem per inflammationem, ope ferri candentis sanare docuit, facto, pro re, usque cavum narium aditu libero. Cataractam per depressionem operavit, factis antea rite indicationibus, ex mobilitate pupillae depromptis. Polyporum operandi modos, varios proposuit, etiam per ligaturam. In Bronchotomia incidebat longitudinaliter, tertiam inter et quartam cartilaginem tracheae, scalpello rotundo, tum ad cavum tracheae transversaliter aggrediebatur, ut in Angina atque corporibus haeterogeneis. Hernias optime descripsit, et operationem fecit, ad curam radicalem producendam, ubi aperto sacco hernioso, tunicas scalpello separavit, si adcretae fuerint; atque intestinis in abdomen intrusis, annulum abdominalem per ferrum candens curavit. Litho-

tomiam operatus est per apparatum parvum, ad latus raphae sinistrae, ubi facta incisione obliqua, musculos transverse secavit usque vesicam, eaque dissecta, calculum digitis, seu instrumentis extraxit. Apparatus hicce serius innotuit sub nomine apparatus Petiti; Hydrocelis multos species adauxit, atque descripsit. Eunuchismi, tametsi dementiam hominum vituperavit, operationem pro necesse susceperat; Paracenthesin in Ascitide, alio loco suscipere docuit, ubi morbus est protopathicus, alio autem, ubi deuteropathica est affectio. Aneurisma verum et spurium distinxit; haemorhagias remediis conglutinantibus sistere docuit, quem recentissime Reilius secutus est [a]); Abcessus per cauteria saepius aperuit, etiam jecinoris; fistulas ani per incisionem et supparationem tractavit. Verendarum partium morbos complures observavit, iisque commoda medicamenta proposuit. In Embryulcia, regulas ma-

a) Memorabil. clinic. vol. II. fasc. 1. p. 1.

nuales rite exposuit. Erat praeterea observator Naturae praestantissimus, a praejudiciis liber. Rachialgiam, colicam pictonum et Syriasin primus observavit atque descripsit. Opera ejus maximi pretii, atque nostris quoque temporibus aestimanda, edita sunt Basileae 1538. Post Paulum Æginetam nullus graecorum Auctor extitit, qui ob merita Chirurgiae praestita memorandus esset.

Postquam dignitatem atque utilitatem chirurgices graecae consideravimus, praestantiam, quam sibi meruit, non possumus denegare. A heroibus graecis coepta ut ars, colebatur penes eandem gentem; Philosophis autem graecis adamata, ad gradum scientiae evecta est; a practicis et philosophis in unum coadunata, innotuerit ut Ars et Scientia in eadem Graecia; et tandem affinibus Chirurgiae partibus suffulta, zelo atque industria ejusdem gentis, gradum summae perfectionis attigit. Quare, initia, incrementa, progressus et culmen Chirur-

gices graecae perlustrando, animus posteritatis, amoris atque admirationis plenus, venerando animo prosequi non cessat gentem illam, quae tot tantaque merita cum in genere Scientiis, tum praecipue utrique Medicinae praestitit. —

SECTIO VII.

INFLUXUS CHIRURGICES GRAECAE EXTRA GRÆCIÆ LIMITES.

CAPUT I.

Romani.

Nunc videamus, quemnam influxum habuit Chirurgice Graeca apud alias Gentes, et quinam fuerunt Cultores primi penes eas. — Utraque Medicina Romanorum, ducit originem suam a Graecis, sive eam Mysticam, sive ut Artem investigare sumamus. Hetrusci seu Tyrheni, gens Romanorum primordialis, erant aborigines Graecorum, qui jam regnante Remo et Romulo utramque Medicinam exercebant, cujus laudem in Graecia quoque sibi conciliarunt ad verba Theophrasti: *Φαρμακώδεις φασὶν εἶναι χώρας μάλιστα τὴν Τυῤῥηνίαν. — καὶ γὰρ Αἴσχυλος εν τοῖς ἐλεγείοις, ὡς πο-*

λιφάρμακον λέγει τὴν Τυῤῥηνίαν. — Τυῤῥηνὸν γενεὰν φαρμακοιόν ἔθνος [a]). Numae Pompilii regno florente, atque Collegio Augurii instituto, Haruspici erant Hetrusci, ubi Æsculapius quoque venerabatur. Hinc utraque Medicina Mystica erat ad modum Graecorum conformata, ubi scilicet, Auguria, Haruspicia, Sibillae, oracula inprimis Delphi, saluti publicae atque privatae consuluerunt, quod ex Historia Tarquinii patet. Scientiis autem et Artibus Romae florentibus, utramque Medicinam colere, animo Romanis non erat [b]). Hinc morbos Epidemicos per lectisternia, amburbalia, lustrationes, supplicationes avertere studuerunt, atque Medicinae praestigiosae magis fidentes, Deae Febri, Fessoniae, Ossifagae, Carnaliae, aliisve plurimis templa construxerunt. Serioribus jam temporibus, advenae Graeci, Scholas Medicas condiderunt, nam omnes Graeci Medicinam

a) Histor. pl. 9. 19.
b) Plin. L. XXIX. c. 1.

calentes, Romae venerabantur, et honoris ergo Asclepiades vocabantur; atque cum omnes Graeci exularunt, Medicorum Romae degendi libertas inviolata fuit [a]). Omnes celeberrimi Medici atque Chirurgi, qui famam Romae potiti sunt, erant Graeci, ut Galenus, Asclepiades, Themison, quibus jure merito Celsus est accensendus; quae enim scripsit de Medicina, suaeque Encyclopaediae, artium titulo emissae, adnexit, ea omnia ex scriptis Graecis excerpsit. Accurata autem morborum descriptio, eorumque medelae, non plane eum, Medicinae ignarum fuisse docent, erat enim iis temporibus Romanis mos, ut cum plurimis rebus, ad doctrinam pertinentibus, Medicinae etiam studerent [b]).

a) Plin. L. XXIX. c. 1.

b) Bianconi lettere sopra Celso et eaedem latine p. 51. cf. Fabric. Bibl. c. Ernest. L. II. c. 4. t. II. p. 36.

CAPUT II.

Arabes.

Cum magna parte orbis terrarum potiti erant Arabes, utilitate Scientiarum ducti, familiares sibi reddere eas sunt moliti. Hinc primum Arabes in Academia Jondisaburiensi Hippocratea Medicinae incubuerant, et temporibus Mohammedis Meccae praxin Medicam exercebant [a]). Serioribus temporibus Medici Graeci Eracum petierunt, ubi munus praeceptoris ambiendo, plures, eosque celebres Medicos Arabes instruxerunt [b]). Maximi autem Maecenates Scientiarum erant Chalifa Almansur, condita urbe atque Academia Bagdado, et successor ejus secundus Almamun, qui totam sapientiam Graecorum introduxit, cum Aristotelem, Platonem, Hippocratem, Galenum, in linguam vernaculam verti jusserit [c]). Hinc

a) Abulfarag. l. c. p. 200.

b) Elmacin Histor. Sarac. L. II. c. 4. p. 122.

c) Abulfarag. Chron. Syr. p. 184. — Renaudot de version Arab. p. 166.

Duces Arabum in utraque Medicina erant Graeci; neque quidquam praestitisse, ad ambitum ejus amplificandum, Arabes censendum est, ob leges Alcoranis. Quamvis subtilitatibus philosophicis, utriusque Medicinae complemento contulisse, praetendere potuissent; tantum nihilominus abest ut eam perfectiorem reddiderint, ut potius radicitus subverterint, atque veritatem obfuscarint ita, ut postquam posteritati eam tradiderunt, conspurcatam invenerint Posteri, eamque originalem quaesitum, ad primos fontes recurrerint. Quodsi quidam Arabum in Chirurgia inclaruerunt, ut Chalef-Abul-Kasem, famam suam debet fontibus Scientiarum, ex quibus hausit.

CAPUT III.

Itali, Galli, Angli atque Germani.

Totam Europam Occidentalem, Scientiis Graecis illuminatam esse, neminem fugit. A seculo VII usque saeculum XI post N. Ch., ubi invasiones et gentium

et sapientiae Orientalis Alchimicae, Magicae, Cabalisticae, Chiromanticae, Astrologicae, lethargo ignorantiae mentem humanam concatenarunt, ubi praeter legere et scribere nihil opus esse existimabatur, morbis consultum erat, ex supellectile Litteraturae graecae, Medicamentis praeceptisve depromptis [a]); a saeculo XI usque XV. exordia litterarum caeperunt in Occidente a Monachis Cassinensibus et Salernitanis, qui morbis medebantur partim rituali modo, modo autem duce Hippocrate et Galeno [b]). Quanquam Arabistae Doctrinam Arabum commendare moliti fuerint, nihil tamen effecerunt, nam saeculo XIII. Pontifex Honorius III, instauratis plurimis in Italia Universitatibus, lege sancivit, nullos alios sequi Medicinae Doctores, praeter Hippocratem et Galenum, in exercendis ingeniis [c]);

a) Marcus Aurelius Cassiodorus de institutione divin. litter.

b) Ackermann Histor. Studii Med. Saler. p. 34.

c) Facciolati fasti gymnast. Pataviae. p. l. p. 2.

atque Fridericus II statutis scholae Salernitanae decrevit, ut Magistri in physica, nullos alios praeter authenticos libros Galeni atque Hippocratis intepretarentur [a]); iisdem temporibus apparuerunt libri medici ad mentem Doctorum graecorum concinnati, ut Gariophonti, Cophonis aliorumque [b]). A saeculo XV, capta urbe Constantinopoli, tota Medicina graeca transiit in Occidentem, atque perfudit luce sua Italiam, Galliam, Angliam et Germaniam. Institutis versionibus graecis, atque incenso amore ad studium Litteraturae graecae, caeperunt ulterius prosequi Doctrinam Graecorum medicam, Cultores utriusque Medicinae. Hinc Ætii, Oribasii, Æginetae, Rufi Ephesii, Alexandri Tralliani, aliorumque, quotquot supererant, in linguam vernaculam opera vertenda curarunt. Quibus factum est, quod limpidos fontes utriusque Medicinae primordialis cognoverint, eaque

a) Ackermann Histor. Stud. Med. Saler.
b) Id.

ratione praestantiam ejus adamaverint, ut praeter Medicinam graecam, nullam aliam veritati magis consentaneam esse, professi sint. Quare in Medicina facienda Patres Graecos aemulabantur, atque eorum consilio ducti, observationes proprias circa genium variorum morborum instituerant. Si quae itaque, excolendae utrique Medicinae Posteri praestiterant, ea omnia debent consilio Hippocratis, cujus honos nomenque, ascendit per totum orbem Litterarum occidentalem. Sat est meminisse Medicinae priscae Rastauratorum Italorum: Nicolai Leoniceni, Joa. Monardi, Hieron. Mercurialis; Gallorum: Joa. Gorrhei, Jacob. Hulieri et Anut. Foësii; Anglorum: Thomae Linaceris; Germanorum: Leon. Fuxii, Joa. Cornari. [a]).

a) Sprengel III. p. 10. Ed. II.

CAPUT IV.

Influxus Chirurgices graecae Recentissimis temporibus.

Magna ex parte Chirurgice Scientifica atque practica nostris quoque temporibus eadem faciem habet, qua eam Patres Graeci condecorarunt. Totum Systema Chirurgices, Virorum non quacunque fama florentium, iisdem fundamentis superstructum, atque eodem ordine dispositum est, quamvis pro tempore et progressu omnium Scientiarum, modificarunt, quae genius saeculi, atque Cultura artis indicavit, depurgata scilicet atque exculta Pathologia Chirurgica, adauctis novis Methodis therapeuticis atque Manualibus medendi. Hinc si gravissima hodiernae Chirurgices opera pertractemus; multa ex utraque Chirurgia graeca, commendari ad res aegrorum procurandos invenimus. Exercitissimi, in Scientia amplissimi, atque maxime nobis observandi Viri, ut

Illustriss. Joannes Busch [a]), Boyer [b]), Abernethy [c]), A. Cooper [d]), Richter [e]), Sabatier [f]) et Assalini [g]), ipsimet consiliis Chirurgices graecae uti, aliisque commendari in multis occasionibus non aegre ferunt, immo officio ducunt; Recentissima igitur, eaque celeberrima opera Chirurgices, fundamentis Chirurgices graece superstructa sunt. Si quid autem permutarunt, et ab erroribus depurgarunt, non vitio Veterum, sed potius culturae Scientiarum progressivae vertere praeseferunt, ubi scilicet Anatomia, Physiologia, Physica et Chimia, magis innotuerunt, quam olim. Quare nostris quoque temporibus grata posteritas, prae-

a) Руководство къ преподаванію Хирургіи, 1823.

b) Traité des Maladies Chirurgicales.

c) Surgical and Physiological Essays.

d) Essais and Observations in Surgery.

e) Anfangsgründe der Wundarzneikunst.

f) Medicine Operatoire.

g) Manuale di Chirurgia.

stantiam Chirurgices graecae agnoscit, atque venerari, quos Diis atque Semidiis Majores accensere non haesitarunt, Patres Chirurgices non cessat; immo tótam hancce gentem gratia posteritatis dignam, monumentis sinceritatis immortalibus, Gentem, longe cultissimam atque longe humanissimam [a]), cui vix parem Historia nobis exhibet. —

a) Plutarch. c. 5. — Wagners Beitr. zur philosoph. Anthropolog. II. Bd. p. 127—222.

